

CONTOVERSATUL GENERAL MIHAIL MALTOPOL

Colonel (r) Remus MACOVEI*

1. Carieră militară (1913-1942)

Născut în anul 1892, după absolvirea școlii primare și gimnaziale, va urma cursurile Școlii militare de Artilerie (1911-1913) și ale Școlii Speciale de Artilerie (1914), fiind avansat la gradul de sublocotenent.

Participă la confruntările din Primul Război Mondial, în această perioadă fiind avansat la gradele de locotenent (1916) și căpitan (1917).

În perioada interbelică este avansat astfel: maior (1926), locotenent colonel (1935), colonel (1941).

Principalele funcții îndeplinite au fost: comandant al Regimentului 58 Artilerie (noiembrie 1939-octombrie 1940), șef Serviciu armament și muniții al Corpului 4 Armată (octombrie 1940-iunie 1941), șef Birou operațional Regimentului 4 Artilerie și Fortificații (iunie-august 1941), adjunctul comandantului Corpului 6 Armată (septembrie 1941-februarie 1942), comandant al Regimentului 1 Artilerie Călare (februarie 1942-ianuarie 1943).

La 31 ianuarie 1943, este luat prizonier, fiind internat în Lagărul nr.97 de la Elabuga.¹

2. Activitatea în timpul prizonieratului

În vara anului 1943, în Lagărul nr.97 de la Elabuga/ URSS existau 16 ofițeri români (1 colonel, 1 maior, 1 căpitan, 1 locotenent major și 12 locotenenți), cel mai mare în grad fiind colonelul Mihail Maltopol, care, în 1954, mărturisea: „În Lagărul Elabuga, luminat asupra greșitei lupte ce am dus contra Uniunii Sovietice, m-am alăturat grupării antifasciste a lagărului, în majoritate format din prizonieri germani. Cunosând bine limba germană, am activat în această grupare. Curând, am convins grupul prizonierilor români din lagăr și m-am alăturat cu ei acestei mișcări salvatoare de neam”.² Într-un raport adresat conducerii Partidului Comunist Român, în 22 noiembrie 1944, referitor la contribuția sa la înființarea

* Președinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” filiala județeană Constanța.

¹ Ministerul Afacerilor Externe al României, Institutul Diplomatic Român, Agenția Arhivelor Federale ale Rusiei, Arhivele Militare de Stat ale Rusiei, *Prizonierii de război români în Uniunea Sovietică. Documente 1941-1956*, Editura Monitorul Oficial, 2013, p.276.

² *Ibidem*, p.276.

Diviziei „Tudor Vladimirescu”, colonelul Mihail Maltopol arăta următoarele: „La cererea prizonierilor români din URSS, adunați în septembrie 1943 la congresul delegaților de la Planiernaia, ni s-a aprobat constituirea unităților de voluntari. Cererea a fost prezentată de mine reprezentanților Uniunii Sovietice, în calitate de președinte al adunării, demnitate în care am fost ales întrucât colonelul Ciobanu, fostul președinte, nu a corespuns încrederii delegaților. În aprobarea scrisă ce ni s-a dat la ședința istorică de la 3 octombrie 1943, se arată textual: Conducerea politică a unităților de voluntari se încredințează colonelului Mihail Maltopol. Prima Divizie sub denumirea de „Tudor Vladimirescu” se pune sub comanda locotenent colonelului Cambrea Nicolae. Șef de stat major locotenentul colonel Teclu Iacob.”³

Împreună cu Cambrea și Teclu, a trecut la o intensă muncă, desfășurată printre prizonierii români din lagărele sovietice, care s-a soldat cu rezultate bune în rândul gradaților și soldaților și total nesatisfăcătoare în rândul ofițerilor.

Mihai Maltopol, împreună cu maiorul Dumitru Petrescu, a asigurat apariția ziarului prizonierilor români „Graiul liber”.

Ulterior, se va întoarce în tabăra diviziei, unde va desfășura o intensă muncă politică utilizând ca forme convorbirile individuale și în grup, conferințe, precum și publicarea unor articole în ziarul diviziei „Înainte”.

Ceea ce îl individualizează în raport cu ceilalți politrucii este activitatea susținută pentru a determina militarii diviziilor române active care luptau în Moldova, să înceteze lupta și să treacă de partea rușilor.

3. Cazul generalului Radu Băldescu

La începutul lunii mai 1944, aviația sovietică a aruncat în liniile Diviziei 18 Infanterie, comandată de generalul de brigadă Radu Băldescu, o scrisoare a colonelului Mihai Maltopol, prin care acesta îi cerea comandantului diviziei să treacă cu forțele din subordinea sa de partea adversarului. (vezi anexa nr.1)

În urma difuzării acestei scrisori, ca și a refuzului de a executa ordinul care prevedea împușcarea soldaților și ofițerilor care în timpul luptelor și-ar fi părăsit pozițiile, retrăgându-se în fața inamicului, generalul Radu Băldescu va fi considerat considerat „nesigur”, la 4 mai 1944 luându-se comanda Diviziei 18 Infanterie. A fost pus la dispoziția Ministerului de Război, iar la 11 mai 1944, după avansarea la gradul de general de divizie, va fi trecut în rezervă.⁴

³ Roland Cătălin Pena, *Colonelul Maltopol, politrucul Diviziei „Tudor Vladimirescu” solicită partidului să fie făcut general*, Evenimentul Istoric, nr.2, martie 2018, p.84.

⁴ Petre Otu, *General Radu Băldescu*, în „Magazin istoric”, nr.4(373), aprilie 1998, p.41.

Generalul Radu Băldescu era unul din bravii comandanți români, care în perioada 1941-1942, urmarea rezultatelor obținute pe câmpul de luptă, fusese decorat cu Ordinele românești „Mihai Viteazu”clasa a III- a și „Steaua României”clasa a III-a cu spade și panglică, precum și cu Ordinele germane „Crucea de Fier”, clasa a II-a și a I-a. După bătălia de la Sevastopol, Radu Băldescu a fost declarat „cetățean de onoare”al orașului Sibiu.

După măsura abuzivă luată împotriva sa, generalul Radu Băldescu a înaintat un memoriu, către Ion Antonescu, în care afirma: „*Am scris istorie în timp de pace și am făcut istorie în timp de război*”, solicitând anularea măsurii nedrepte. Din păcate raportul său a rămas fără răspuns.⁵

4. Apelul de la Botoșani

După eliberarea județului Botoșani, în scop de propagandă, a fost organizată o adunare, la sala de recepție a prefecturii, la care au participat locuitori ai județului și reprezentanți ai foștilor prizonieri de război români.

Cu această ocazie colonelul Mihail Maltopol, fostul comandant al Regimentului 1 Artilerie Călăreață, va susține o cuvântare plină de acuzații la adresa nemților vinovați de faptul că i-au transformat pe români în carne de tun, prezentând eronat situația de la Stalingrad și predarea zecilor de mii de români. Apoi a prezentatelogios modul în care prizonierii români au fost îngrijiți de autoritățile sovietice care le-au pus totul la dispoziție, cum au fost sprijiniți să învețe meserii noi. Încheie apoteotic cuvântarea sa printr-o chemare, semnată de sutele de participanți la adunare, adresată militarilor români aflați pe frontul din Moldova: „*Treceți la ruși, companii, batalioane, regimente , divizii organizate. Numai așa Țara poate fi salvată.*”

Chemarea va fi răspândită peste front, în mod deosebit cu ajutorul aviației sovietice. Ostașii români, spre surprinderea totală a colonelului Mihail Maltopol, nu vor da curs chemării acestuia.

5. Apelul adresat comandanților români care luptau pe frontul din Moldova

Momentul culminant al acțiunii trădătoare a colonelului Mihail Maltopol îl reprezintă conceperea și transmiterea, după obținerea aprobării conducătorilor sovietici, unui apel adresat comandanților unităților românești care luptau pe frontul din Moldova în vara anului 1944.

Conținutul acestuia era următorul:

„*Comandanților de Unități române.*

⁵*Ibidem*, p.41.

Cu inima strânsă de durere, urmărim tragedia unităților române, care mai sângerează încă pentru războiul german.

Și acum, înainte de a se sacrifica și ultimii Români, ne adresăm tuturor Comandanților care comandă unitățile române și le spunem: Noi, acei care semnăm acest apel, am supraviețuit catastrofei de pe Don și de la Stalingrad. Zguduirea sufletească prin care am trecut atunci și realitățile pe care le-am cunoscut după aceea ne-au făcut să putem judeca cum se cuvine situația în care am fost și noi și în care este pusă astăzi Armata și țara Noastră.

Ascultați-ne bine: înfrângerea Nemților este sigură! Numai un timp relativ scurt mai desparte pe Nemți de finalul înfrângerii. Dacă țara Noastră va rămâne alături de Nemți, se va prăbuși odată cu ei. Și pentru a realiza acest dezastru, mai duceți la moarte soldații pe care îi comandați?

Ce veți răspunde când vi se va pune întrebarea: Nici acum, după atâtea înfrângeri germane și în fața forței de neînvins a Armatei Sovietice, n-ați înțeles că România este împinsă spre catastrofă? Și dacă ați înțeles aceasta, pentru ce ați continuat să vărsați sângele românesc? Nu puteți răspunde decât cu două vorbe: pentru nemți! Dar cine continuă a se menține în slujba Nemților va plăti cu capul său lipsa curajului de a se desface la timp din această cârdășie mârșavă.

Ați asistat pasivi sau, mai mult, ați fost părtași la jocul pe care l-a făcut și-l face Antonescu, mizând pe cartea germană, apropiind războiul de granițele României.

Faceți acum un act de salvare a țării și deschideți-i drum spre o apropiere de Marile Democrații, Rusia, Anglia și America, învingătoare în acest războiu.

Gândiți-vă, nu e vorba numai de soarta Dumneavoastră, e vorba de țara noastră scumpă, căreia și noi îi închinăm toate gândurile noastre.

Faceți Dvs. gestul pe care Antonescu nu-l va face. Nu-l va face fiindcă interesele lui, soarta lui, sunt prea strâns legate de ale lui Hitler. El va sângera țara până la sfârșit și va aduce războiul și pe teritoriul ei, prefăcând-o în praf și cenușă.

Terminați singuri războiul.

Treceți cu unitățile de partea Rușilor, când sunteți puși în front.

Acționați contra spatelui, când sunteți în rezervă.

Predați-vă partizanilor sovietici și acționați împreună cu ei.

Procedând astfel, veți obține cruțarea vieților românești, pe care Nemții le sacrifică. Iar la încheierea situației finale vă veți prezenta poporului român în altă lumină, în fața lumii întregi, care luptă contra Germaniei. Ușurând înfrângerea Nemților, contribuind la destrămarea

frontului lor, ați ușura țării noastre ieșirea din războiu și i-ați evita astfel nefericirea de a se mai găsi în tabăra celor învinși, în momentul doborârii lor definitive. Am putea obține, în acest caz, ușurări pentru țara noastră la încheierea păcii mondiale.

Și apoi nu uitați Ardealul! Singura șansă de a-l recăpăta este de a câștiga bunăvoința Marilor Democrații învingătoare. Dar pentru aceasta trebuie să facem dovada că merităm încrederea lor. Iar în caz că vom fi nevoiți a intra în luptă contra Ungurilor pentru Ardeal, cu cine vom lupta, dacă lăsați să se distrugă și ultimele Divizii românești?

A salva pe soldații și ofițerii ce-i comandați de la moarte sigură, printr-o capitulare onorabilă și rațională, înseamnă a-i dărui țării. Ca prizonieri la Ruși, vă veți bucura, ca și noi, de regimul prevăzut de convențiile internaționale.

Trimiteți oameni de încredere spre a lua contact cu reprezentanții noștri, domnii colonel Mihail Maltopol și lt. col. Nicolae Cambrea, care se află aici, pe front.

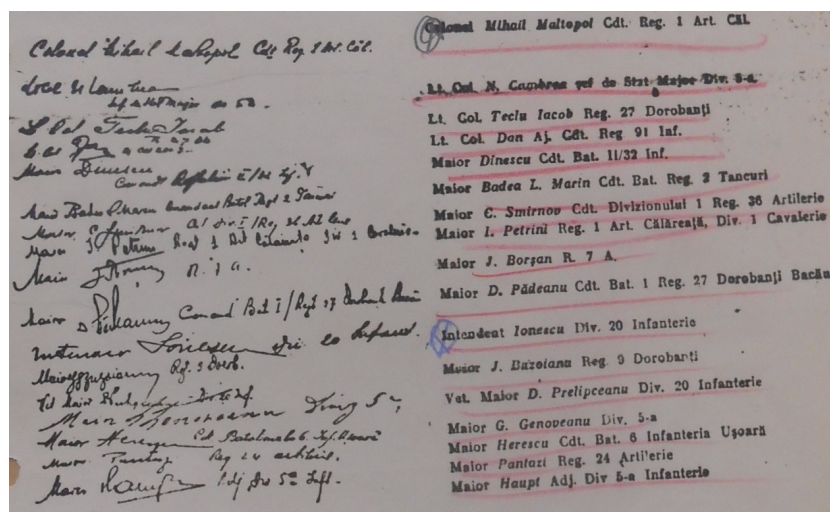
Procedând astfel, nu trădați și nu vă dezonozați, ci dimpotrivă, rămâneți credincioși intereselor reale ale țării.

Și țara, și oamenii ce-i aveți sub comandă, și familiile lor vă vor binecuvânta”.⁶

Documentul este semnat de 17 ofițeri: col. Mihai Maltopol, comandant Regimentul 1 Artilerie Călăreață; lt.col. Nicolae Cambrea, șef Stat Major Divizia 6 Infanterie; lt.col. Dan, ajutor comandant Regiment 91 Infanterie; mr. Dinescu, comandant Batalion II/ Regimentul 32 Infanterie; mr. Badea L.Marin, comandant Batalion/ Regimentul 3 Tancuri; mr.C. Smirnov, comandant Divizion 1/ Regimentul 36 Artilerie; mr. I.Petrini, Regimentul 1 Artilerie Călăreață/ Divizia 1 Cavalerie; mr. J.Borșan, Regimentul 7 Artilerie; mr. D. Pădeanu, comandant Batalion I/ Regimentul 27 Infanterie Bacău, intendent Ionescu, Divizia 20 Infanterie, maior J. Buzoianu, regimentul 9 Dorobanți, maior D. Prelipceanu, Divizia 20 Infanterie, maior G. Genoveanu, Divizia 5 Infanterie, maior Herescu, Batalionul 6 Infanterie Ușoară, maior Pantazi, Regimentul 24 Artilerie, maior Haupt, adjutantul Diviziei 5 Infanterie.⁷

⁶ Ion Anton Datcu, *Jurământul în fața propagandei*, <https://paginiromanesti.ca/2011/04/15>, (accesat la 31 iulie 2023).

⁷ Dintre aceștia Mihai Maltopol, Nicolae Cambrea și Mircea Haupt vor fi avansați la gradul de general și vor ocupa funcții importante în ierarhia militară după 23 august 1944.

Semnatarii Apelului adresat militarilor români

Acest apel îndemna militarii români să saboteze luptele, să dezerteze cu unitățile lor la inamic sau să se preda partizanilor sovietici pentru a acționa împreună cu ei, cu toate că aceste fapte erau pedepsite cu moartea conform *Codului justiției militare* din 1939.⁸

Despre seriozitatea afirmației că prizonierii la ruși se vor bucura de regimul prevăzut în convențiile internaționale, militarii români se vor lămuri în perioada 23 august-9 septembrie 1944, când cei aproximativ 150.000 de militari români vor fi luați samavolnic prizonieri, deși încetaseră lupta împotriva URSS. Aceștia vor fi internați în lagărele sovietice, unde câteva zeci de mii dintre ei au murit de foame, de boli sau de munci istovitoare.

6. Nemulțumirea colonelului Mihail Maltopol

La depunerea jurământului militar de către militarii Diviziei „Tudor Vladimirescu” colonelul Mihail Maltopol a constatat că toți aceștia fuseseră avansați în grad. Spre surprinderea generalului Melnicov, reprezentantul guvernului Sovietic la această ceremonie, colonelul Mihail Maltopol nu și-a manifestat supărarea, ba dimpotrivă i-a explicat acestuia că înțelege această situație, avansarea sa nefiind nimerită la acest moment. Motivul era foarte

⁸ Florin Șperlea, „Tudor Vladimirescu”: O divizie pentru liniștea comuniștilor, *istoriesicivilizatie.ro*, 25 septembrie 2020, (accesat la 6 august 2023).

simpliciter: „semnarea manifestelor, care urmau să fie aruncate peste trupele Armatei Române din Moldova, cu gradul de general, ar fi constituit o armă foarte puternică în mâna contrapropagandei.”⁹ Colonelul Mihail Maltopol a fost felicitat cu această ocazie de generalul sovietic pentru idealismul de care a dat dovadă.

Odată revenit în România, la 22 noiembrie 1944, idealistul colonel Maltopol, constatând că mulți dintre camarazii săi colonei, din aceeași promoție sau mai tineri, au fost avansați la gradul de general, fiind pus în postura neplăcută de a le acorda salutul și respectul ostășesc, solicită imperativ să fie avansat și el general. Acuză faptul că unii dintre acești generali nu au meritele sale, dimpotrivă aceștia, conștient sau inconștient, au lucrat defavorabil „actualelor juste interese național democratice ale țării.”

Memoriul adresat conducerii Partidului Comunist nu rămâne fără urmări, acesta fiind avansat la gradul de general în anul 1946.

Mai mult, la 8 februarie 1946, generalul Mihail Maltopol a fost decorat cu medalia sovietică „Victoria”, alături de alți 57 de ofițeri ai diviziei, în prezența ministrului de Război, generalul Vasiliu Rășcanu și a generalului sovietic I. Z. Susaikov, locțiitorul președintelui Comisiei Aliate de Control.¹⁰

7. Cariera militară a lui Mihail Maltopol după revenirea în țară

La revenirea în țară colonelul Mihail Maltopol a fost numit comisar politic în structurile Diviziei „Tudor Vladimirescu”, el fiind încadrat Ofițer controlor la Direcția superioară a controlului pentru aplicarea armistițiului, din cadrul Ministerului de Război, funcție pe care o va îndeplini în perioada august 1945- august 1947.

În august 1947, va fi numit șeful Muzeului Militar, având în responsabilitate întreținerea și înfrumusețarea operelor comemorative de război. Situația acestora era deplorabilă în urma desființării Așezământului „Cultul Eroilor”.

Generalul Mihail Maltopol se deplasează în teren, constată situația existentă, o raportează Direcției Superioare Politice a Armatei, încercând îmbunătățirea situației acestora.

Remarcabilă este activitatea depusă pentru reabilitarea Mausoleului din Focșani, în mediile militare de la București vehiculându-se ideea desființării acestuia. Într-un Memoriu din 21 mai 1953, generalul maior Mihail Maltopol, cu privire la mausoleul din Focșani, consemnează următoarele: „În întreg conținutul Muzeului profanat am gasit peste

⁹Roland Cătălin Pena, *op.cit.*, p.85.

¹⁰*Ibidem*, p.85.

osemintele scoase, resturi umane, lăsând impresia că mausoleul devenise W.C. public".

Starea deplorabilă a acestui obiectiv a deranjat conducerea Armatei, mai ales că era un monument în memoria ostașilor români și sovietici, iar cei din urmă staționau la Focșani.

După trei intervenții la autoritățile locale, neputincioase sau răuvoitoare, s-a reușit, în septembrie 1954, obținerea unui fond de 80.000 lei care să permită reluarea lucrărilor de reabilitare a mausoleului. Lucrările de reparații s-au efectuat abia între anii 1958 – 1959, cu toate că mausoleul era considerat „*un monument de venerație a orașului*".¹¹

Generalul Mihail Maltopol va trece în rezervă la 30 iunie 1955.

8. Destinul post mortem al generalului Mihail Maltopol

Administrația străzilor din Sectorul 1 București a aprobat ca o stradă să poarte numele de Maltopol. La 28 iunie 2006, cetățenul Florin Dănnău, solicită primăriei Sectorului 1 schimbarea denumirii străzii, deoarece Mihail Maltopol a fost ofițer al Diviziei „Tudor Vladimirescu”, fiind un trădător de țară, pentru că a luptat împotriva României în 1944, în nordul Moldovei și Basarabia.

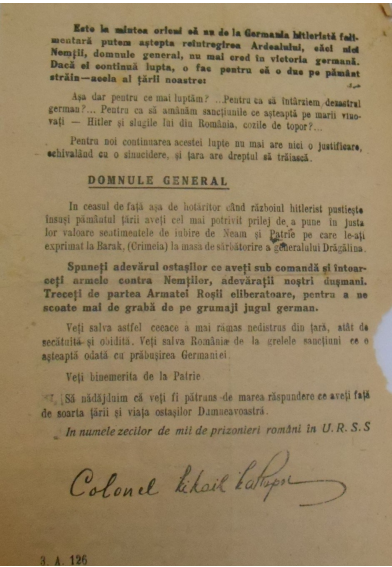
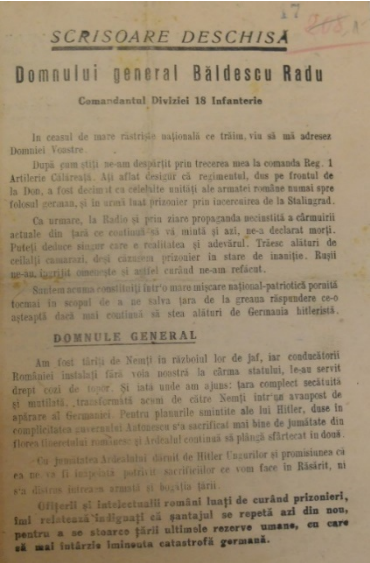
Foarte prompt, primarul Sectorului 1, domnul Ioan Chiliman, răspunde petiționarului că va interveni pentru schimbarea denumirii străzii la Administrația Străzilor din cadrul Primăriei Municipiului București, dar că schimbarea numelui unei străzi presupune și producerea unor inconveniente pentru locuitorii care locuiesc pe această stradă (modificarea adresei), fapt care poate provoca reacții adverse față de această inițiativă, în principiu, corectă.¹²

Cu certitudine primarul Ioan Chiliman a fost schimbat, dar numele trădătorului de țară a rămas la locul lui.

¹¹ Valentine Muscă, *Biserica fantomă din Mausoleul Eroilor*, <https://www.ziaruldevrancea.ro/special/educatie>, 4 iunie 2005, accesat la 5 august 2023.

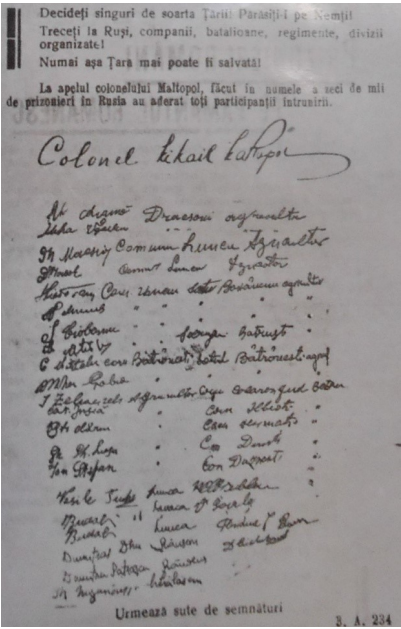
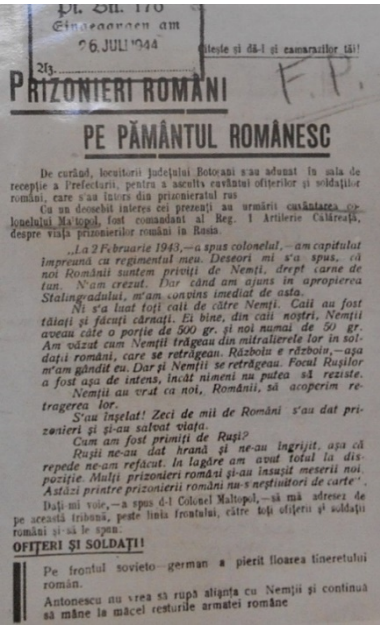
¹² *Schimbați denumirea străzii Maltopol*, <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva>, Joi, 29 Iunie 2006, (accesată 5 august 2023).

Anexa nr.1

Scrisoare adresată generalului Radu Baldescu

Anexa nr. 2

THE CONTROVERSIAL GENERAL MIHAIL MALTOPOL

-abstract-

Key Words: prisoner, volunteer, propaganda, country treason, general, defector.

In November 1942 col. Mihail Maltopol is taken as prisoner, during the Stalingrad siege(battle). From the beginning of 1943 he will act by Ana Pauker and some other Romanian communists in the USSR in order to determine the Romanian military prisoners from the USSR to join the „Tudor Vladimirescu” Division. He will be heard in many appeals did to the Romanians militaries in Moldova.front in order to make them give up fighting and to join Russians.

After August the 23-rd 1944He is back in Romania acting seriously in the Superior Direction of the Armistice Control, inside the War Departament.

He insolently asked to be promoted as general. It happened in 1946. A street of our days Capital City bears the name of the fatherland traitor.